

بناام خدا

دانشگاه آزاد اسلامی واحد دزفول

دانشکده پرستاری و مامایی

طرح درس

عنوان درس: اصول و مهارت های پرستاری

تعداد و نوع واحد: ۴ واحد: ۲/۵ واحد نظری (۴۲ ساعت) و ۱/۵ واحد عملی (۵۱ ساعت) درس پیش نیاز: -----

زمان ارائه درس: ترم ۱ مکان ارائه درس: کلاس، محیط شبیه سازی شده

مدیران: دکتر رادمهر - دکتر نیسی

مخاطبان: دانشجویان ترم ۱ کارشناسی پیوسته پرستاری

مسئول درس: دکتر رادمهر

شرح درس:

این درس به عنوان درس پایه در پرستاری ارائه می شود و هدف آن آماده سازی دانشجویان پرستاری برای مراقبت از مددجویان مبتلا به مشکلات سلامتی است و سعی بر آن است که دانشجوی پرستاری ضمن آشنایی با مفاهیم اساسی پرستاری و کسب مهارت در مراقبت از مددجویان، بتواند در راستای ارتقا، تامین و حفظ سلامت از تفکر خلاق در بکارگیری فرایند پرستاری بهره جوید.

هدف کلی:

هدف کلی از این درس فراهم ساختن شرایطی است که دانشجوی قادر باشد نسبت به مفاهیم اساسی پرستاری مانند: حرفه پرستاری و رسالت آن، سلامت و بیماری، نیازهای بیمار، کسب مهارت های مقدماتی جهت انجام خدمات بالینی بر اساس فرایند پرستاری و احکام اسلامی و رعایت قوانین مقررات اخلاق حرفه ای آشنایی یافته و برای انجام روش های مختلف درمانی توانمندی مورد نیاز هر یک از عناوین مطروحه در طرح درس را کسب نماید.

اجزای برنامه دوره:

این دوره شامل بخش های نظری و عملی خواهد بود.

اهداف رفتاری درس (نظری):

۱. شناخت مفاهیم سلامتی و بیماری
- سلامتی را بر اساس تعریف WHO به طور صحیح تعریف نماید.
- ناخوشی و بیماری را به طور صحیح مقایسه نماید.

- انواع بیماری ها را بر اساس حاد یا مزمن بودن با ذکر مثال به طور کامل توضیح دهد.
- عوامل موثر بر سلامتی و بیماری را با ذکر مثال در مورد هر یک به طور خلاصه شرح دهد.
- سطوح پیشگیری را با ذکر مثال به طور صحیح مقایسه کند.
- ۲. شناخت نیازهای اساسی انسان
- نیازهای اساسی انسان را تعریف نماید.
- هرم نیازهای مازلو را با ذکر مثال شرح دهد.
- ۳. آشنایی با تاریخچه پرستاری، تعریف پرستاری
- پرستاری را بر مبنای تعریف برخی نظریه پردازان پرستاری تعریف نماید.
- خلاصه ای در مورد تاریخچه پرستاری بیان کند.
- ۴. شناخت فرآیند پرستاری
- فرآیند پرستاری و اهمیت آن را به درستی و به طور کامل توضیح دهند.
- تاریخچه فرآیند پرستاری را به طور خلاصه بیان کنند.
- مراحل فرآیند پرستاری را به دقت برشمرند.
- مرحله اول فرآیند پرستاری (بررسی و شناخت) را به طور کامل توضیح دهد.
- در مورد تشخیص های پرستاری و اهمیت آنها توضیح دهند.
- در مورد برنامه ریزی و اجرای تدابیر پرستاری به طور صحیح شرح دهد.
- نحوه ارزشیابی در فرآیند پرستاری را به درستی بیان کند.
- فرآیند پرستاری را برای یک بیمار فرضی بنویسد.
- ۵. شناسایی عفونت و چگونگی کنترل آن
- عفونت را تعریف نماید.
- فرآیند عفونت را شرح دهند.
- عوامل موثر بر بروز عفونت را برشمارند.
- چگونگی دفاع بدن در مقابل عفونت را توضیح دهند.
- چگونگی پیشگیری و کنترل عفونت را شرح دهند.
- چگونگی طبقه بندی وسایل را جهت ضد عفونی توضیح دهند.
- ۶. شناخت امنیت مددجو و چگونگی تامین آن
- مفهوم امنیت مددجو را به طور صحیح توضیح دهد.
- عوامل خطر ساز برای امنیت مددجو را به درستی شرح دهد.
- چگونگی پیشگیری از خطرات برای مددجو را به طور کامل بیان کند.
- ۷. شناسایی مفهوم تغذیه در مراقبت از مددجو
- نیازهای تغذیه ای مددجویان را شرح دهد.
- روش های مختلف تغذیه مددجو را بیان کند.
- جهت برآوردن نیازهای تغذیه ای مددجو بر حسب شرایط سلامتی وی برنامه ریزی نماید.
- مشکلات تغذیه ای رایج را شرح دهد.
- ۸. شناسایی مفاهیم مرتبط با اکسیژن رسانی

- اصطلاحات مربوط به الگوهای تنفسی را به طور صحیح تعریف کند.
- قسمت های مختلف دستگاه تنفسی (فوقانی و تحتانی) موثر در اکسیژن رسانی را به طور مختصر شرح دهد.
- مراکز تنظیم تنفس در بدن را به طور صحیح نام ببرد.
- معیارهای شروع اکسیژن رسانی و علائم هیپوکسی را به طور کامل شرح دهد.
- عوامل موثر در اکسیژن رسانی را شرح دهد.
- انواع روش های اکسیژن رسانی را مقایسه نماید.
- عوارض اکسیژن رسانی مورد شرح دهد.
- انواع روش های باز کردن راه هوایی را به طور کامل شرح دهد.
- اهداف ساکشن را شرح دهد.
- اصول ساکشن کردن را با ذکر کامل مراحل روش کار توضیح دهد.
- ۹. شناسایی مفاهیم خواب و استراحت
- مفاهیم خواب و استراحت را شرح دهد.
- عملکرد خواب را توضیح دهد.
- مکانیسم تنظیم خواب را بیان کند.
- مراحل طبیعی خواب را توصیف کند.
- عواملی موثر بر خواب را بیان کند.
- اختلالات رایج خواب را توضیح دهد.
- چگونگی برنامه ریزی برای مددجوی دچار اختلال خواب را توضیح دهد.
- ۱۰. شناخت مفهوم آسایش، درد و تسکین درد و نیاز به آن
- مفاهیم آسایش، درد و تسکین را به درستی تعریف نماید.
- فیزیولوژی درد را به طور خلاصه شرح دهد.
- عوامل موثر بر درک درد را توضیح دهد.
- روش های بررسی درد را توصیف نماید.
- روش های مختلف تسکین درد را توضیح دهد.
- مراقبت های پرستاری در روش های تسکین درد را شرح دهد.
- ۱۱. شناخت نیازهای بهداشتی
- نیازهای بهداشتی مددجو (در پوست، پاها و ناخن، دهان و دندان، مو، پرینه) را بیان کند.
- مراقبت های بهداشتی از پوست، پاها و ناخن، دهان و دندان، مو و پرینه را در مددجویان شرح دهد.
- در مورد شرایطی که موجب اختلال در بهداشت مددجو می گردند، بحث نماید.
- مشکلات مربوط به پوست، پاها و ناخن، دهان و دندان، مو و پرینه، و اقدامات مربوطه به آن را فهرست کند.
- روش های بهداشتی را در مراقبت از پوست، پرینه، پاها و ناخن ها، دهان چشم، گوش و بینی لیست کند.
- ۱۲. شناخت علائم حیاتی، محدوده طبیعی، عوامل موثر و حالت های غیرطبیعی آن
- جزء اصلی علائم حیاتی را به طور کامل نام ببرد.
- اصطلاحات مربوط به علائم حیاتی را به تفکیک و به طور کامل تعریف کند.
- علل اندازه گیری علائم حیاتی را به طور صحیح بیان کند.

- عوامل موثر بر تغییرات علائم حیاتی را به تفکیک شرح دهد.
- محدوده قابل قبول علائم حیاتی را به طور صحیح مشخص نماید.
- حالت های غیرطبیعی در علائم حیاتی را به درستی توضیح دهد.
- ۱۳. شناخت راه ها، وسایل کنترل علائم حیاتی و چگونگی ثبت آن
- تجهیزات و وسایل ضروری جهت بررسی علائم حیاتی را به طور کامل نام ببرد.
- محل های بررسی درجه حرارت نبض و فشارخون را به طور صحیح مقایسه نماید.
- چگونگی بررسی نبض، تنفس، فشارخون، درجه حرارت را به طور کامل و صحیح بیان کند.
- مقادیر علائم حیاتی را به نحو صحیح ثبت و گزارش نماید.
- ۱۴. شناسایی مفهوم حرکت، بی حرکتی و عوارض آن
- حرکت و بی حرکتی را تعریف نماید.
- عوارض بی حرکتی را توضیح دهد.
- مراقبت پرستاری در مددجوی بی حرکت را شرح دهد.
- ۱۵. شناخت نیاز به دفع مدفوع و ادرار
- اهمیت دفع ادرار طبیعی برای مددجو را به درستی شرح دهد.
- چگونگی دفع طبیعی ادرار را به طور خلاصه بیان کند.
- مشکلات شایع دفع ادراری را به طور صحیح توضیح دهد.
- برنامه ریزی جهت رفع مشکلات دفع ادرار را به طور کامل شرح دهد.
- اهمیت دفع مدفوع طبیعی در سلامتی مدد جو را به درستی بیان کند.
- چگونگی دفع طبیعی مدفوع را به طور خلاصه بیان کند.
- مشکلات شایع دفع مدفوع را به طور صحیح توضیح دهد.
- برنامه ریزی جهت رفع مشکلات دفع مدفوع را به طور کامل شرح دهد.
- ۱۶. شناخت روند التیام زخم
- زخم را به درستی تعریف نماید.
- فرایند طبیعی بهبود زخم را به درستی شرح دهد.
- مشکلات بهبودی زخم را توصیف نماید.
- معیارهای ارزشیابی مددجو دچار اختلال در تمامیت پوست را بیان کند.
- عوامل خطرزا و موثر بر تشکیل زخم های فشاری را تحلیل کند.
- چهار مرحله زخم های فشاری را لیست نماید.
- اهداف پانسمان را به طور صحیح بیان نماید.
- اصول تعویض پانسمان را به درستی بیان نماید.
- انواع پانسمان را بیان کند.
- انواع درن ها را بیان کند.
- تشخیص های پرستاری مرتبط با اختلال در تمامیت پوست را فهرست نماید.
- مراقبت پرستاری برای مددجو دچار اختلال تمامیت پوست را برنامه ریزی نماید.
- ۱۷. شناسایی مراقبتهای قبل و بعد از عمل جراحی

- انواع طبقه بندی اعمال جراحی را با ذکر مثال و اصطلاحات مربوط به هریک به طور خلاصه شرح دهد.
- بررسی های مددجو قبل از عمل جراحی را بیان نماید.
- نکات اساسی در هنگام گرفتن رضایتنامه قبل از عمل را برشمرد.
- یک طرح آموزش قبل از عمل را طراحی کند.
- نحوه آماده سازی بیمار را برای جراحی بیمار شرح دهد.
- بررسی های مددجو بعد از عمل جراحی را بیان نماید.
- مراقبت های پرستاری بلافاصله بعد از عمل جراحی را ذکر نماید.
- اقدامات پرستاری که برای پیشگیری از عوارض بعد از عمل تعیین شده اند را شرح دهد.
- ۱۸. شناخت مفهوم و چگونگی پذیرش، ترخیص و انتقال مددجو
  - اصول پذیرش بیمار را به درستی توضیح دهد.
  - مراقبت های پرستاری در زمان پذیرش بیمار را به طور کامل شرح دهد.
  - اصول ترخیص بیمار را به درستی توضیح دهد.
  - مراقبت های پرستاری در زمان ترخیص بیمار را به طور کامل شرح دهد.
  - اصول انتقال بیمار را به درستی توضیح دهد.
  - مراقبت های پرستاری در زمان انتقال بیمار را به طور کامل شرح دهد.
- ۱۹. شناسایی روند گزارش نویسی
  - هدف و اهمیت ثبت مراقبت های پرستاری را شرح دهد.
  - شیوه های تبادل اطلاعات در تیم مراقبت های بهداشتی را به درستی فهرست کند.
  - اهداف و محتوای گزارش هنگام تحویل شیفت را به طور صحیح شرح دهد.
  - اهداف و محتوای گزارش تلفنی را به طور صحیح شرح دهد.
  - اهداف و محتوای گزارش حوادث را به طور صحیح شرح دهد.
  - اهداف و محتوای گزارش پذیرش را به طور صحیح شرح دهد.
  - اهداف و محتوای گزارش انتقال را به طور صحیح شرح دهد.
  - اهداف و محتوای گزارش ترخیص را به طور صحیح شرح دهد.
  - اصول قانونی در گزارش نویسی را به طور صحیح شرح دهد.
  - اصول مربوط به انواع گزارشات (پذیرش، انتقال، ترخیص و...) را در گزارش پرستاری یک بیمار فرضی به تفکیک به کار گیرد.
- بر اساس ثبت مشکل مدار به شیوه SOAPIE برای یک بیمار فرضی با رعایت کلیه اصول گزارش نویسی، یک گزارش پرستاری بنویسد.
- ۲۰. شناسایی چگونگی بکارگیری فرایند آموزش به بیمار
  - شباهت و تفاوت های بین تدریس و یادگیری را شرح دهد.
  - نحوه بکارگیری اصول ارتباط در آموزش به مددجو را به طور خلاصه شرح دهد.
  - حیطه های یادگیری را بر اساس طبقه بندی بلوم با ذکر مثال شرح دهد.
  - اهداف آموزش در مراقبت های پرستاری را برای یک بیمار فرضی تحلیل کند.
  - فرآیند آموزش به بیمار را برای یک بیمار فرضی با ذکر کلیه مراحل به کار گیرد.

- اصول آموزش به بیمار را شرح دهد.
- روش‌های ارزشیابی یادگیری را برای یک بیمار فرضی آموزشی تعیین کند.
- ۲۱. شناخت هدف، روش‌های دارو دادن و روش‌های محاسبات دارویی
  - اصطلاحات مربوط به دارو دادن را به طور صحیح بیان کند.
  - نقش و مسئولیت‌های پرستار را به طور کامل شرح دهد.
  - شش قانون تجویز دارو را در یک بیمار فرضی به طور کامل به کار گیرد.
  - الگوی ثبت دستورات دارویی را در یک بیمار فرضی بر اساس منابع به طور کامل و صحیح به کار گیرد.
  - برای اجرای دستورات دارویی، کارت‌های دارویی را با کاردکس تطبیق دهد.
  - مقدار داروی تجویز شده را به طور صحیح محاسبه کند.
  - نحوه تجویز داروها را به طرق مختلف (خوراکی، شیاف، قطره‌های چشمی و بینی و گوش، پماد، اسپری) به تفکیک با ذکر صحیح مراحل انجام کار به کار گیرد.
  - انواع سرنگ‌ها و سرسوزن‌ها را بر اساس منابع به درستی طبقه‌بندی نماید.
  - رعایت تکنیک استریل در حین آماده‌سازی دارو را به طور کامل شرح دهد.
  - نحوه تزریق عضلانی، داخل وریدی، داخل جلدی، زیرجلدی را مقایسه نماید.
  - محل‌های تزریق عضلانی، داخل جلدی، زیرجلدی را با ذکر نحوه پیدا کردن محل به درستی نمایش دهد.
  - نکات مربوط به تزریق داخل وریدی را به طور کامل شرح دهد.
  - نکات مربوط به تزریق داخل جلدی را به طور کامل شرح دهد.
  - نکات مربوط به تزریق زیرجلدی را به طور کامل شرح دهد.
  - نکات مربوط به تزریق عضلانی را به طور کامل شرح دهد.
- ۲۲. آشنایی با احکام اسلامی در مراقبت از مددجویان
  - احکام مشاهده و لمس بیمار را شرح دهد.
  - احکام نجاسات را شرح دهد.
  - احکام نماز بیمار را شرح دهد.
  - احکام میت را شرح دهد.
- ۲۳. شناخت اخلاق، قوانین و مقررات پرستاری
  - در مورد آیین‌نامه اخلاق پرستاری توضیح دهد.
  - اصول اخلاق در پرستاری را نام ببرد.
  - قوانین مربوط به حقوق بیمار را شرح دهد.
  - موارد پیشگیری از بروز خطا و اشتباه در کار پرستاری را توضیح دهد.

وظایف فراگیر:

- ۱- معلومات و زیربنای علمی لازم جهت فراگیری مطالب مورد نظر را کسب نماید
- ۲- با استفاده از مطالب تدریس شده سعی در گسترش معلومات خود از طریق مطالعات کتابخانه‌ای نماید

- ۴- مسئولیت یادگیری هر چه بیشتر خود را بعهده گرفته و با راهنمایی اساتید برنامه های آموزشی خود را پیگیری نماید
- ۵- اصطلاحات مربوط به هر بخش را از کتب مرجع فرا بگیرد
- ۶- غیبت در مباحث تئوری و عملی غیر مجاز می باشد. در صورت بروز فوریت با ارائه مدرک معتبر امکان جبران غیبت و رسیدن به سطح دیگر دانشجویان وجود دارد. در صورت غیبت بیش از دو جلسه در طول درس و عدم توجیه ، درس دانشجو حذف خواهد شد
- ۷- مشارکت فعال ، مطالعه مباحث تعیین شده از قبل و آمادگی برای هر کلاس الزامی است و به آن نمره اختصاص خواهد گرفت
- ۸- ترجمه یک مقاله در رابطه با سر فصل های درس با تعیین استاد درس ، از مجلات معتبر پرستاری. این تکلیف می تواند به صورت گروهی نیز انجام شود.
- ۹- تلفن همراه را در تمام مدت کلاس خاموش نگه دارید و از آمد و رفت های غیر ضروری از کلاس جدا پرهیزید.
- ۱۰- آمدن شما در کلاس درس پس از استاد به معنی غیبت در آن جلسه است. لذا جهت حفظ نظم و ترتیب کلاس لطفا پس از استاد وارد کلاس درس نشوید .
- ۱۱- از صحبت های اضافی با دوستان خود که منجر به برهم زدن نظم کلاس می گردد جدا خودداری نمایید . در غیر این صورت با دانشجو برخورد جدی خواهد شد، لذا از پذیرفتن وی تا انتهای دوره درسی معذور خواهیم بود.

اهداف رفتاری درس (عملی):

در پایان دوره آموزش، دانشجو:

۱. هدف از انجام مراقبت ها را برای مددجو توضیح داده و وی را برای انجام روش ها آماده می سازد.
۲. قبل از آغاز مراقبت کلیه وسایل لازم را آماده می نماید.
۳. پس از پایان مراقبت وسایل بر بر حسب مورد تمیز، ضدعفونی یا برای استریل شدن آماده می سازد.
۴. پس از پایان مراقبت؛ گزارش کار، مراحل کار و نتایج کار را به طور کامل، با دقت و به درستی ثبت می نماید.
۵. دست ها را به روش طبی و جراحی به نحو صحیح می شوید.
۶. واحد بیمار را به درستی مرتب می کند.
۷. وضعیت مددجو را به روش صحیح تغییر می دهد.
۸. جایجایی مددجو را به روش صحیح انجام می دهد.
۹. حمام مددجو را بر حسب شرایط مددجو به روش های مختلف به درستی انجام می دهد.
۱۰. مراقبت از دهان و دندان مددجو را به روش صحیح انجام می دهد.
۱۱. علائم حیاتی مددجو را به روش صحیح کنترل نموده و به درستی ثبت می نماید.
۱۲. پذیرش بیمار را به درستی انجام می دهد.
۱۳. انتقال بیمار را بر حسب شرایط مددجو به درستی انجام می دهد.
۱۴. ترخیص بیمار را به روش درست انجام می دهد.

۱۵. از روش های درمان با سرما در شرایط مناسب و به روش صحیح استفاده می نماید.
۱۶. از روش های درمان با گرما در شرایط مناسب و به روش صحیح استفاده می نماید.
۱۷. نیازهای تغذیه ای مددجو را به روش صحیح (دهانی، لوله معده، گاستروستومی) برطرف می نماید.
۱۸. نیازهای دفع مدفوع مددجوی هم جنس را به شکل صحیح (طبیعی، کلاستومی) برطرف می سازد.
۱۹. نیازهای دفع ادرار مددجوی هم جنس را به شکل صحیح برطرف می سازد.
۲۰. وسایل استریل را به روش صحیح و با حفظ استریلیتی آنها باز می نماید.
۲۱. پوشیدن و خارج نمودن دستکش را به نحو صحیح و بر حسب کاربرد آن انجام می دهد.
۲۲. نیاز مددجو به اکسیژن را با به کارگیری روش های مختلف تامین اکسیژن (سند، ماسک)، برآورده می سازد.
۲۳. راه هوایی مددجو را از طریق ساکشن نواحی لازم (دهان، بینی، تراکیاستومی) به روش درست انجام می دهد.
۲۴. پانسمان زخم را با رعایت نکات استریل و ضدعفونی، به روش صحیح انجام می دهد.
۲۵. دادن داروهای خوراکی را بر حسب شرایط سلامت و سن مددجو به روش درست انجام می دهد.
۲۶. دادن شیاف را بر حسب شرایط سلامت و سن مددجو به روش درست انجام می دهد.
۲۷. داروهای چشمی، بینی و گوش را بر حسب شرایط سلامت و سن مددجو به روش درست به او می دهد.
۲۸. داروهای تزریقی (عضلانی، وریدی، زیرجلدی و داخل جلدی را بر حسب شرایط سلامت و سن مددجو به روش درست به او می دهد.
۲۹. محاسبات دارویی را بر حسب تجویز به درستی و با دقت انجام می دهد.
۳۰. مراقبت از جسد را به نحو مقتضی انجام می دهد.

فعالیت های دانشجو:

- شرکت و حضور فعال در کلاس مهارت های عملی پرستار ی در ساعت مقرر
- پوشیدن لباس فرم تعیین شده
- پیروی از مقررات مخصوص اطاق پراتیک
- مرور روش های تدریس شده قبلی در کلاس تمرین
- اجرای پروسیژر های تدریس شده تحت نظارت استاد
- انجام تکالیف محوله آموزشی

روش تدریس:

سخنرانی، پرسش و پاسخ، بحث گروهی، ایفای نقش، نمایش فیلم، آموزش بر روی مانکن،

وسایل کمک آموزشی: وایت بورد و ماژیک، فیلم، مانکن

روش ارزشیابی:

نظری:

- کوئیز
  - میان ترم
  - پایان ترم
  - تکالیف محول شده
  - حضور مرتب و فعال
- عملی:**

- امتحان پایان
- تکالیف عملی
- حضور مرتب و فعال
- رعایت مقررات

مقررات درس و انتظارات از دانشجو:

نظری:

- حضور به موقع و فعال در کلاس
- مطالعه اصطلاحات مربوط به هر درس قبل از جلسه درس
- مطالعه خلاصه هر درس قبل از جلسه بعدی
- و شرکت در بحث های گروهی کلاس با استناد بر مطالعات
- انجام تکالیف محوله آموزشی

عملی:

- حضور فعال در کلاس مهارت های عملی پرستاری در ساعت مقرر
- پوشیدن لباس فرم تعیین شده
- پیروی از مقررات اطاق پراتیک
- توجه کامل به روش های مورد تدریس توسط استاد در کلاس
- مرور روش های تدریس شده در کلاس پیش از حضور در کلاس تمرین
- اجرای روش های تدریس شده در ساعت های تمرین
- انجام تکالیف محوله آموزشی

برخی منابع:

- دوگاس، بورلی و ایتر ۲۰۰۲ اصول مراقبت از بیمار: نگرش جامع بر پرستاری، جلد اول و دوم. ترجمه گروه مترجمین دانشکده پرستاری و مامایی شهید بهشتی ۱۳۸۱.

- تیلور، ک. ۲۰۰۵. اصول سرپرستی تایلور: علم و هنر مراقبت پرستاری . چاپ دوم. ترجمه داوود عزیزی و گروه مترجمین. تهران: حیان. ۱۳۸۷.

- تیلور، ک. ۲۰۰۸. اصول مهارت‌های پرستاری : روشهای کار. ترجمه احمد علی اسدی نوقابی و همکاران. تهران: اندیشه رفیع. ۱۳۸۷.

- لین پ. ۲۰۱۱. دستنامه مهارت‌های پرستاری بالینی. چاپ اول . ترجمه بنفشه حشمتی. تهران. جامعه نگر. ۱۳۹۱.

-Kozier Barbaran and etal . Fundamentals of Nursing concepts process and practice. 5 Th.ed
Calipornia: Addisan-Welsey Pxblishing 2008.

-POTTER. PERRY. Fundamentals of nursing mosby st. louis 2008

- پوترپ‌آ، پری‌گریفین‌آ. ۲۰۰۸، اصول و فنون پرستاری. ترجمه اساتید دانشکده پرستاری مامایی ایران تهران ناشر سالمی، ۱۳۸۶.

- موسوی م، عالیخانی م . ۱۳۹۲. روشهای پرستاری بالینی، تهران. شهرآب.